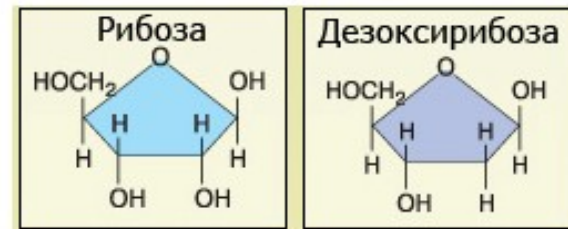
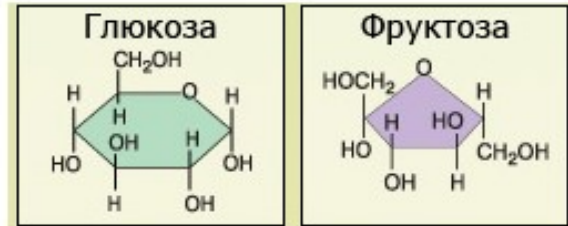

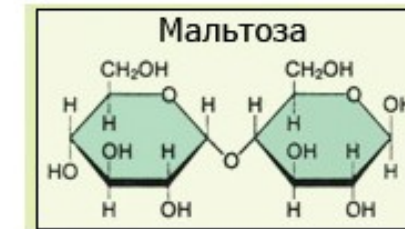
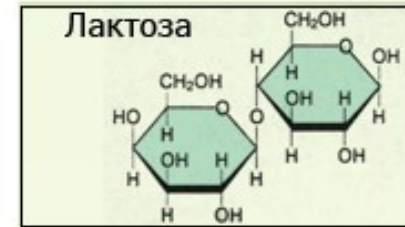
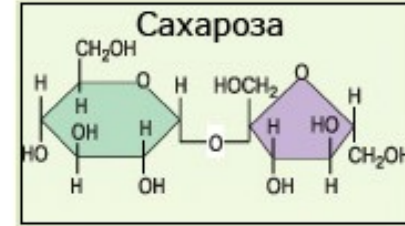
Лекція. Обмін вуглеводів - 1

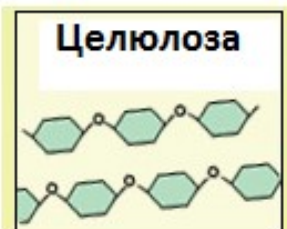
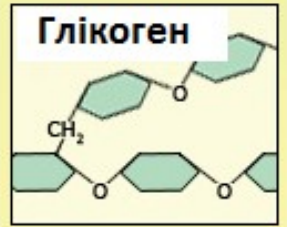
Моносахариди

Дисахариди

Полісахариди

Вуглеводи – багатоатомні альдегідо- та кетоспирти та їх похідні. $C_n(H_2O)_m$

Моносахариди

Олігосахариди

Полісахариди

Тріози (C3)

Тетрози (C4)

Сахароза
Лактоза
Мальтоза

Гомополісахариди
крохмаль, глікоген,
целюлоза

Пентози (C5)

рибоза, дезоксирибоза

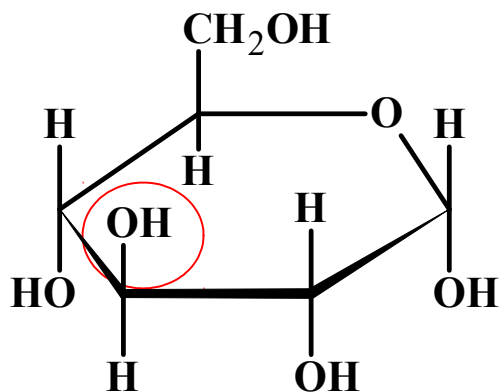
Гетерополісахариди
глікозаміноглікани

Гексози (C6) глюкоза,
галактоза, **фруктоза**

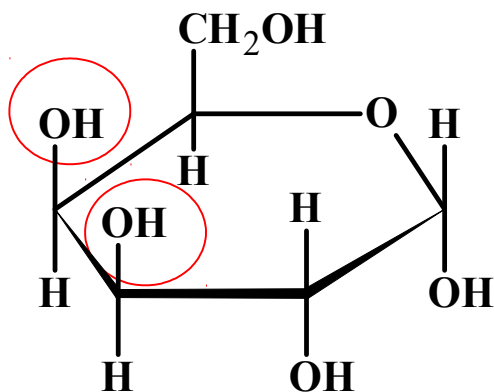
альдозы

кетозы

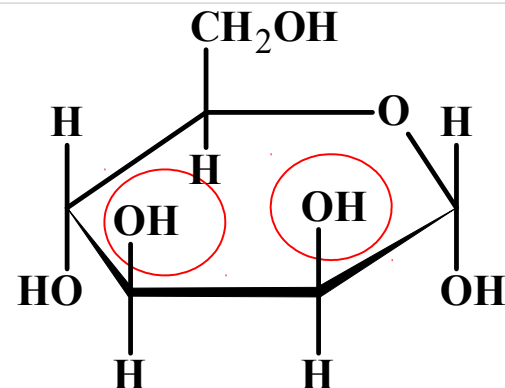
Моносахариди

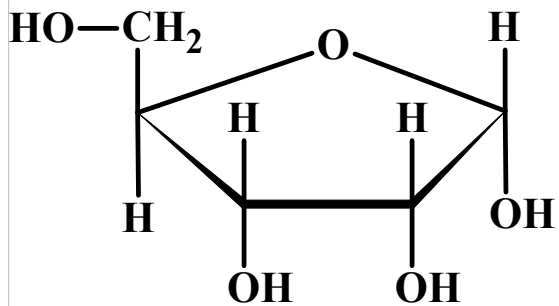
α -D-глюкоза

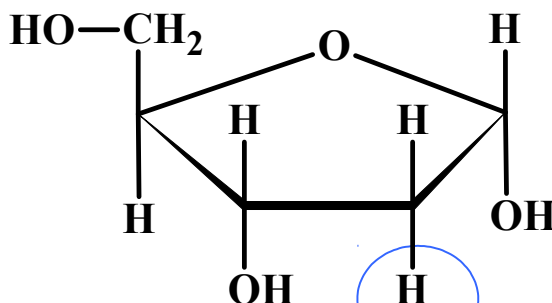
α -D-галактоза

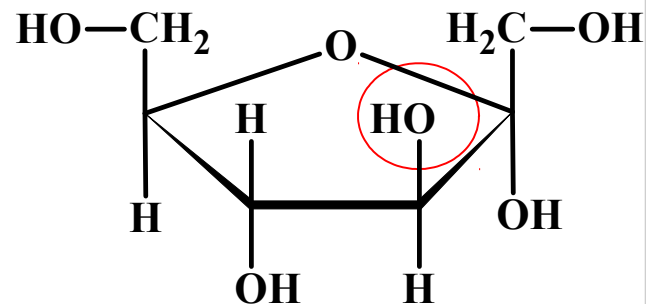
α -D-манноза

α -D-ксилоза

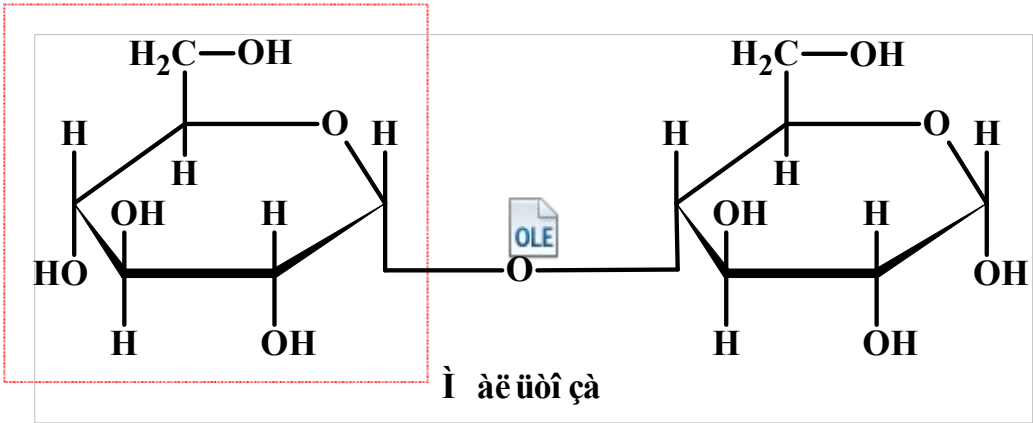

α -D-рибоза

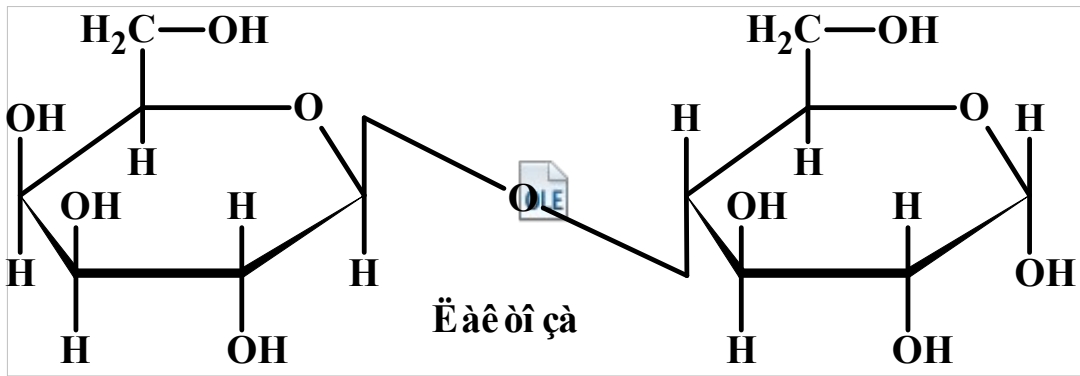

α -D-арабиноза

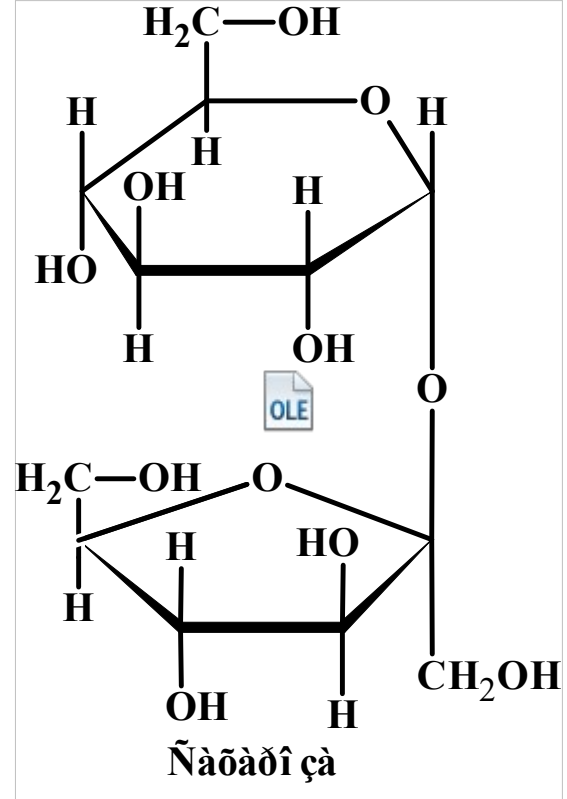
Дисахариди

α -1,4-глікозидний зв'язок.

β -1,4-глікозидний зв'язок.

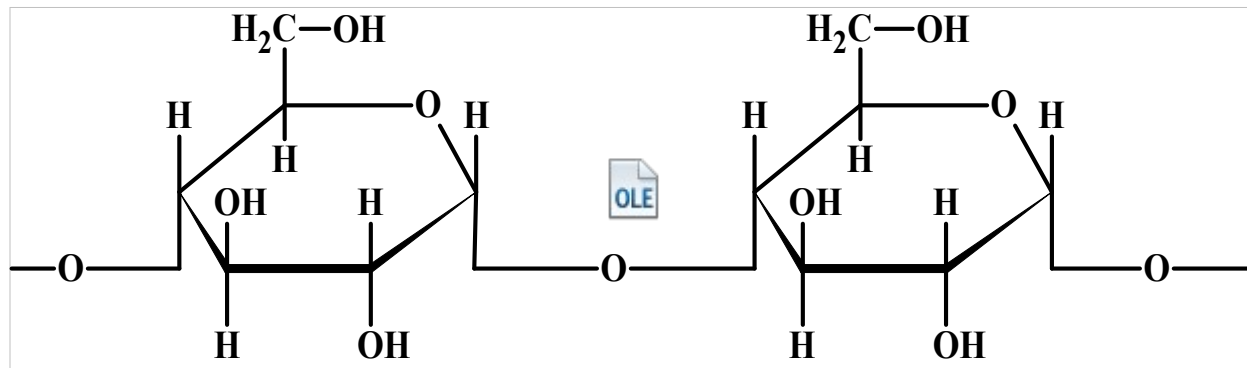

α -1,2-глікозидний зв'язок.

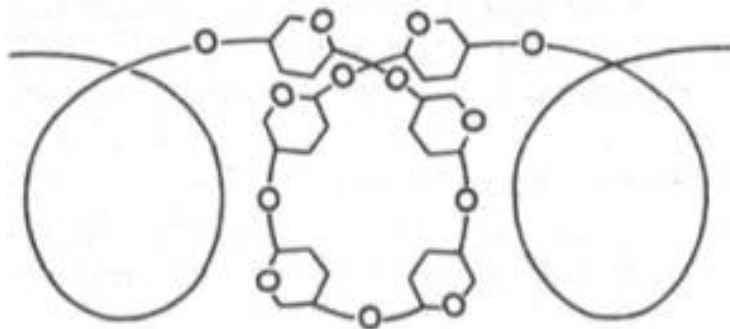
Крохмаль, глікоген ($C_6H_{10}O_5$)_n

20% лінійний - **амілоза** ($\alpha 1 \rightarrow 4$)

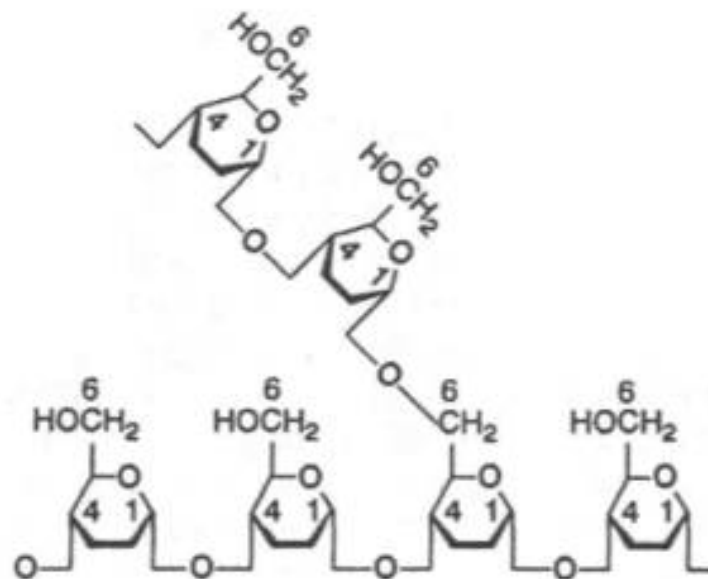
80% розгалужений - **амілопектин** ($\alpha 1 \rightarrow 6$)

α -D-глюкоза

а

б

Функції вуглеводів

- **Енергетична:** 1 г вуглеводів = 17,5 кДж (4,1 ккал) енергії
- **Структурна:** глікопротеїни, гліколіпіди, протеоглікани, ДНК, РНК
- **Резервна:** глікоген
- **Рецепторна та імунна:** у складі рецепторів, антигенів, групи крові АВ0, імуноглобулінів
- **Зсідання крові:** гепарин - антикоагулянт

Харчове значення вуглеводів

Добова потреба - 400-500 г:

Полісахариди (крохмаль) - 75%

Цукри (сахароза, глюкоза, лактоза) - 20%

Харчові волокна – 5% (25 г)

100 г надлишкових
вуглеводів → 30 г жирів

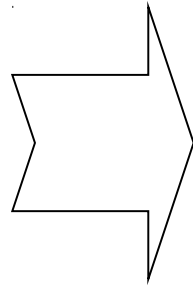
Харчові волокна

Нерозчинні:

- целюлоза
- лігнін

Розчинні:

- пектини
- камеді
- слизі
- геміцелюлоза

- затримка води, електролітів, Росм → моторика ШКТ
- висока сорбційна активність
- ↓ холестерин
- зв'язують важкі метали, токсини
- енергетичний та пластичний матеріал для мікрофлори

Глікозидази - ферменти травлення вуглеводів

Ендоглікозидази

- α -амілаза, ($\alpha 1 \rightarrow 4$), активатор – Cl^-

Екзоглікозидази – ферментні комплекси ентероцитів

- сахароза-ізомальтаза - ($\alpha 1 \rightarrow 2$) / ($\alpha 1 \rightarrow 4$, $\alpha 1 \rightarrow 6$)
- мальтаза ($\alpha 1 \rightarrow 4$) - *глікоамілазний комплекс*
- лактаза ($\beta 1 \rightarrow 4$) - *β -глікозидазний комплекс*
- трегалаза ($\alpha 1 \rightarrow 1$)

Крохмаль (C₆H₁₀O₅)_n

амілаза H₂O

Декстрини (C₆H₁₀O₅)_x

амілаза

Ізомальтоза

Мальтоза (C₁₂H₂₂O₁₁)

Мальтотріоза

мальтаза

Глюкоза (C₆H₁₂O₆)

сахароза

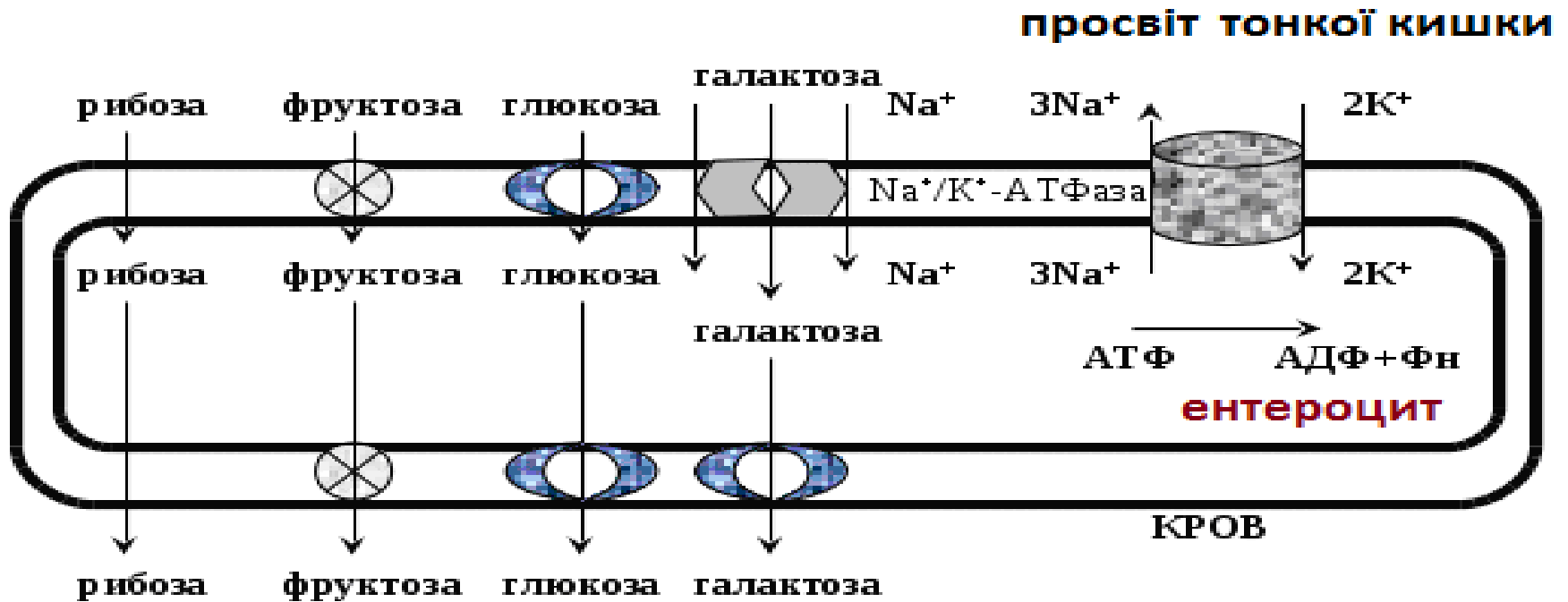
лактоза

фруктоза

галактоза

Всмоктування: галактоза > глюкоза > фруктоза

- Проста дифузія -рибоза, ксилоза, арабіноза
- Полегшена дифузія (через ГЛЮТ-5) – глюкоза, фруктоза, галактоза
- Симпорт глюкози з Na^+ - Na^+ -глюкозний ко-транспортер

Патологія травлення вуглеводів

- дефіцит сахарозно-ізомальтазного комплексу
- дефіцит лактази (*непереносимість молока*)
- дефекти Na^+ -глюкозного ко-транспортеру

осмотична діарея
метеоризм
бродільна диспепсія

Проміжний обмін вуглеводів

- **Гліколіз**
- **Аєробне окиснення глюкози**
- **Глюконеогенез**
- **Пентозофосфатний шлях**
- Синтез та розпад глікогену
- Обмін глікокон'югатів
- **Обмін фруктози та галактози**

Утворення глюкозо-6-ф – гексокіназа, глюкокіназа

K_m гексокінази – 0,1 мМ (різні клітини)

K_m глюкокінази – 10 мМ (гепатоцити)

Гліколіз – анаеробний розпад глюкози до 2 молекул **лактату**.

Енергетичний баланс **-2 АТФ**.

Глікогеноліз – анаеробний розпад глікогену до 2 молекул **лактату**

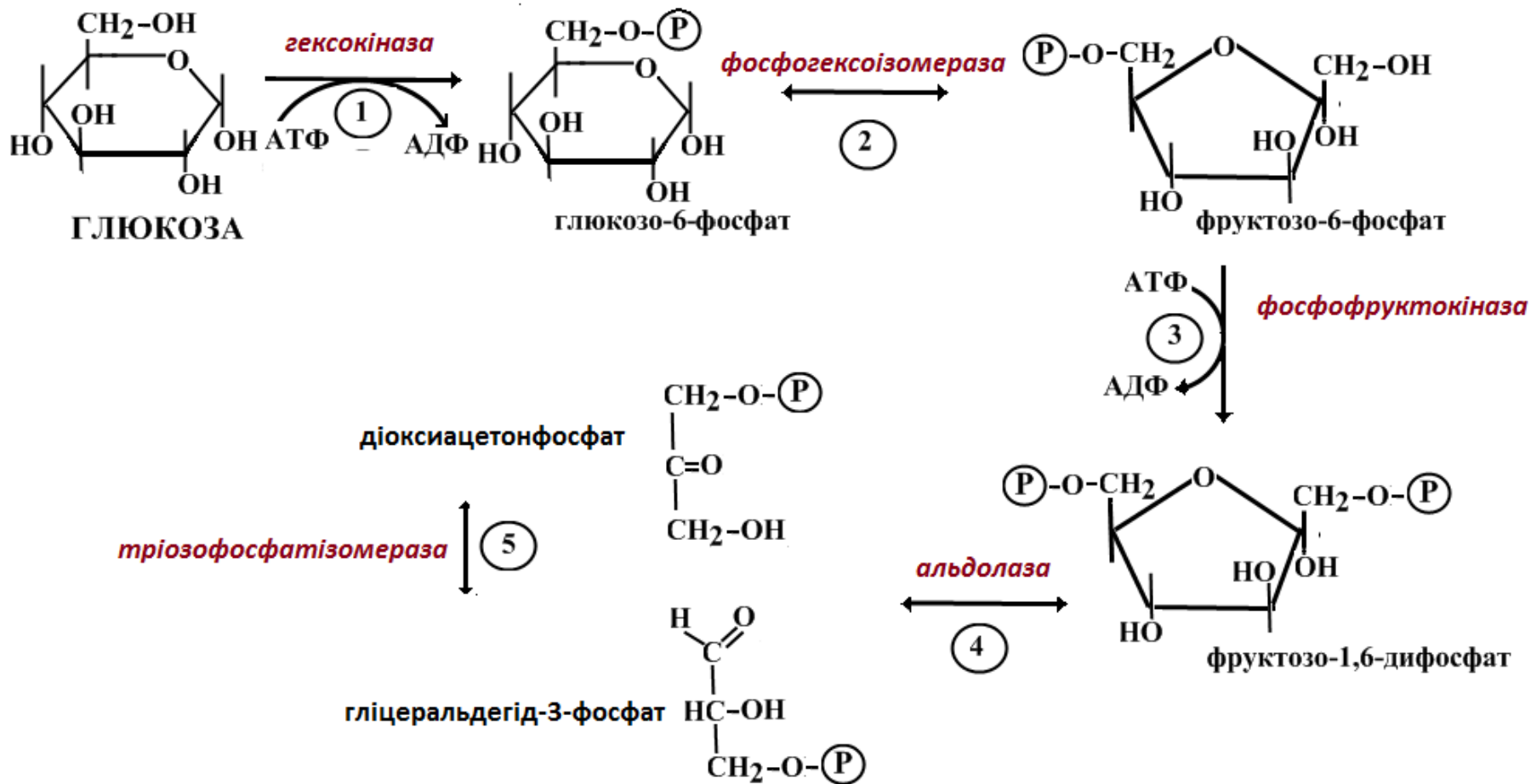
Енергетичний баланс **- 3 АТФ**.

Локалізація – цитозоль. Клітини - еритроцити, скелетні м'язи, рогівка ока, пухлини

***шлях Ембдена-Мейергофа-Парнаса
дихотомічний шлях (C6→2C3)
непряме окиснення глюкози***

Підготовчий етап гліколізу

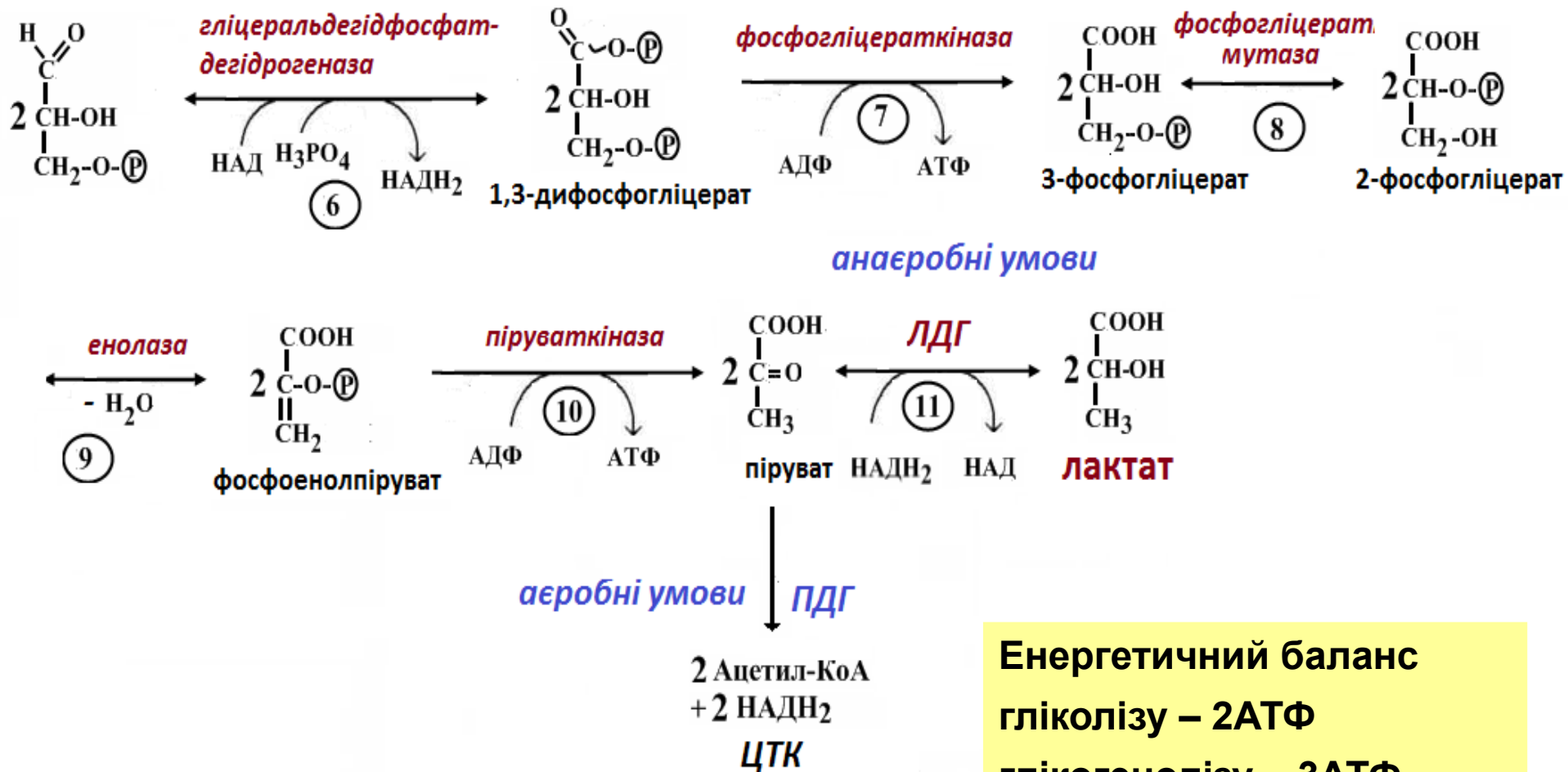
Глюкоза → 2 фосфотріози. Затрати – 2 АТФ

Основний етап гліколізу

- гліколітична оксидоредукція → 2 мол. лактату
- субстратне фосфорилування → 4 АТФ

Енергетичний баланс
гліколізу – 2АТФ
глікогенолізу – 3АТФ

Регуляторні ферменти гліколізу: **фосфофруктокіназа** гексокіназа, піруваткіназа

Інгібітори

АТФ

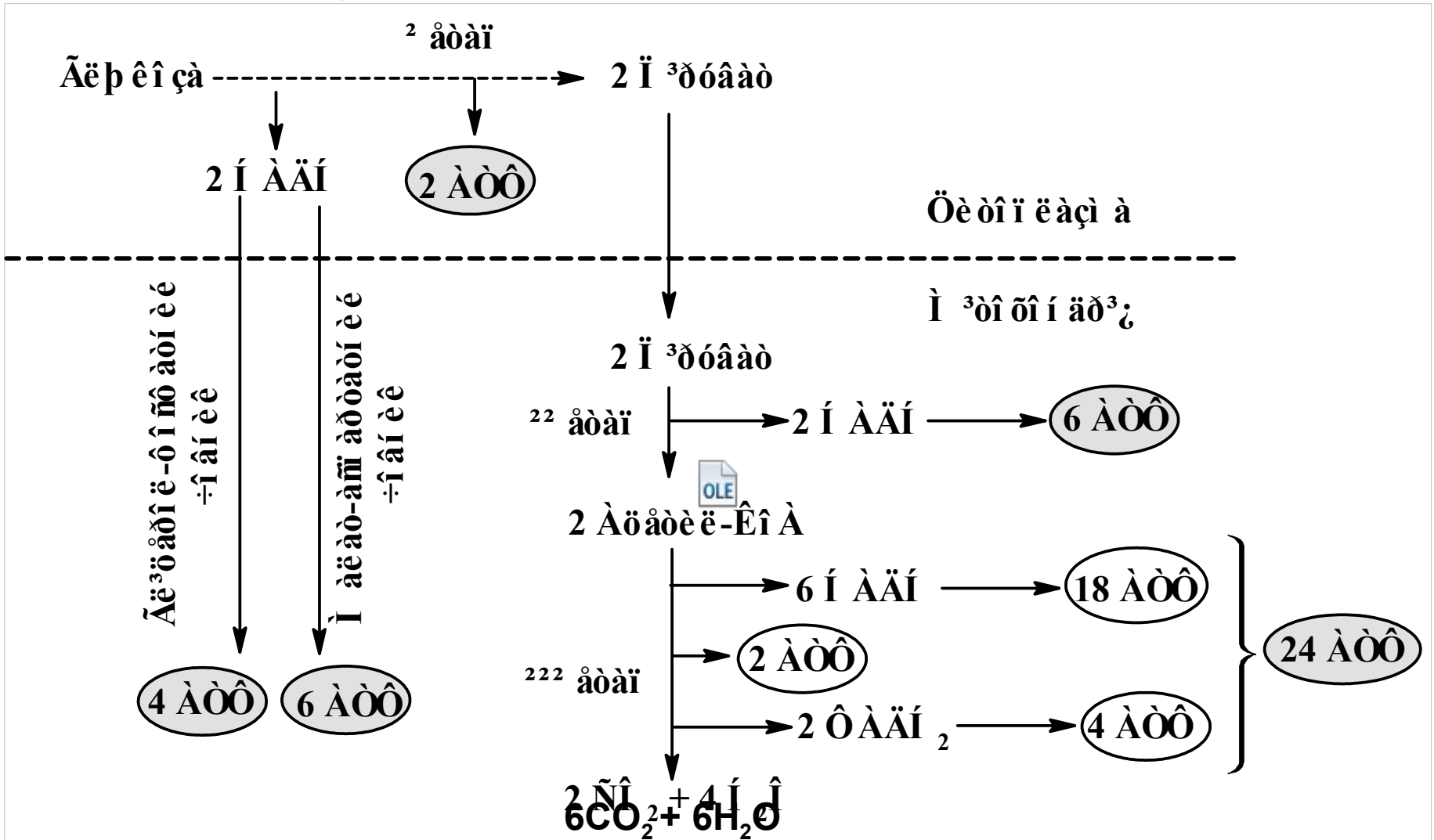
Глюкагон

Активатори

АДФ, АМФ

Інсулін

Аеробне окиснення глюкози

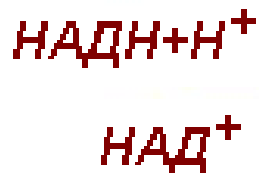
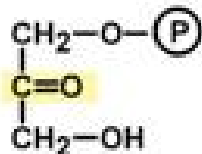
$2 \text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6 \rightarrow 2 \text{C}_3\text{H}_4\text{O}_3 + 2 \text{C}_2\text{H}_3\text{O}_2\text{CoA} + 2 \text{H}_2\text{O} + 4 \text{ATP}$
 $2 \text{C}_3\text{H}_4\text{O}_3 + 2 \text{C}_2\text{H}_3\text{O}_2\text{CoA} + 2 \text{H}_2\text{O} + 4 \text{ATP} \rightarrow 2 \text{C}_2\text{H}_3\text{O}_2\text{CoA} + 2 \text{H}_2\text{O} + 4 \text{ATP}$
 $2 \text{C}_2\text{H}_3\text{O}_2\text{CoA} + 2 \text{H}_2\text{O} + 4 \text{ATP} \rightarrow 6 \text{CO}_2 + 6 \text{H}_2\text{O} + 24 \text{ATP}$
36-38 ATP

Гліцеролфосфатна човникова система

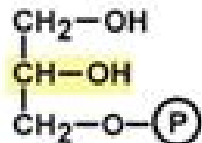
Цитозоль

Мітохондрія

Диоксиацетонфосфат

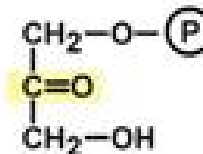
*Гліцерол-3-фосфат
дегідрогеназа*

Гліцерол-3-фосфат

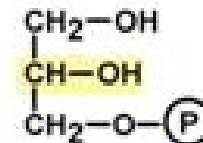
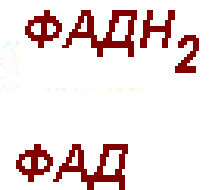
мембрана

Диоксиацетонфосфат

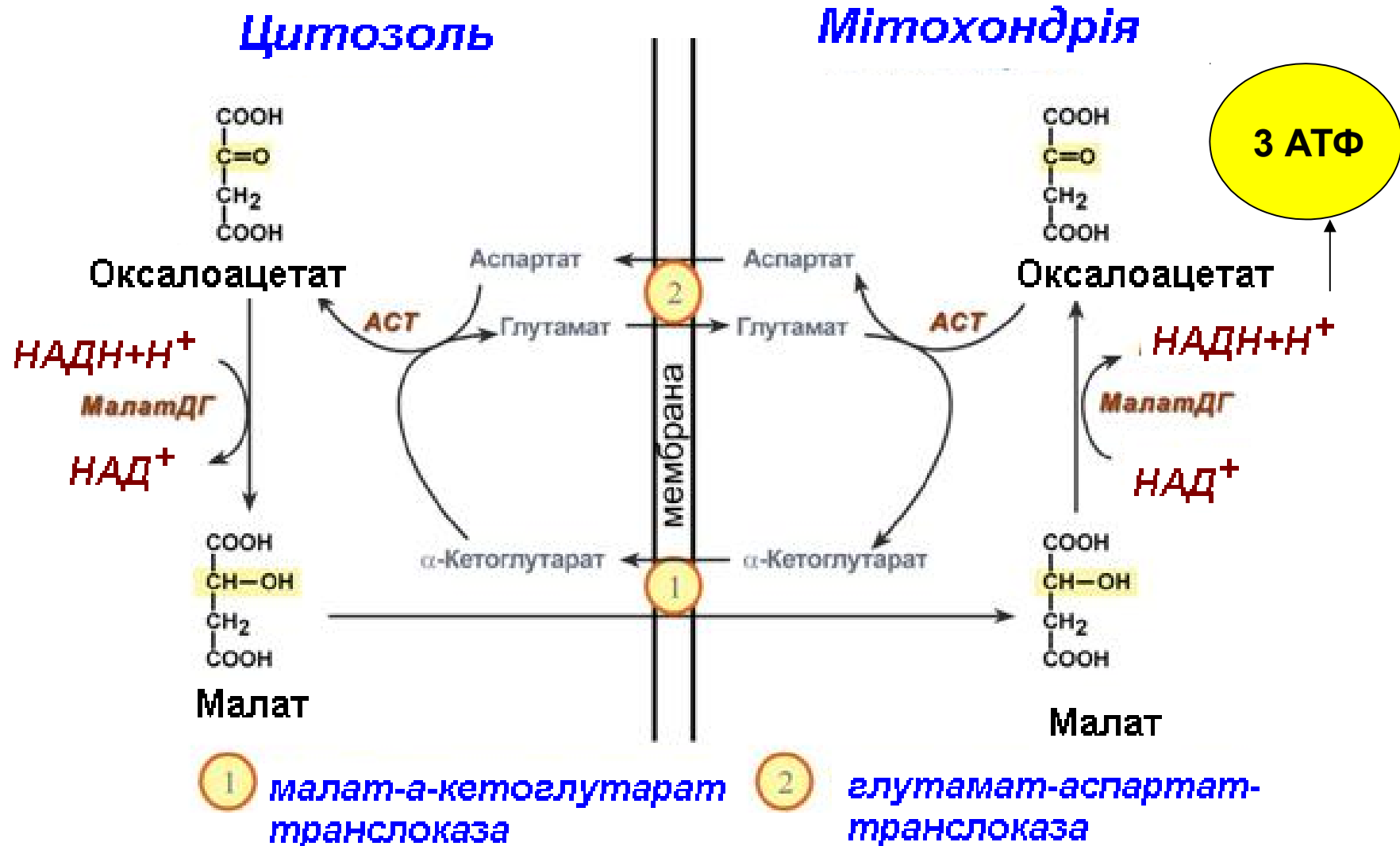
2 АТФ

*Гліцерол-3-фосфат
дегідрогеназа*

Гліцерол-3-фосфат

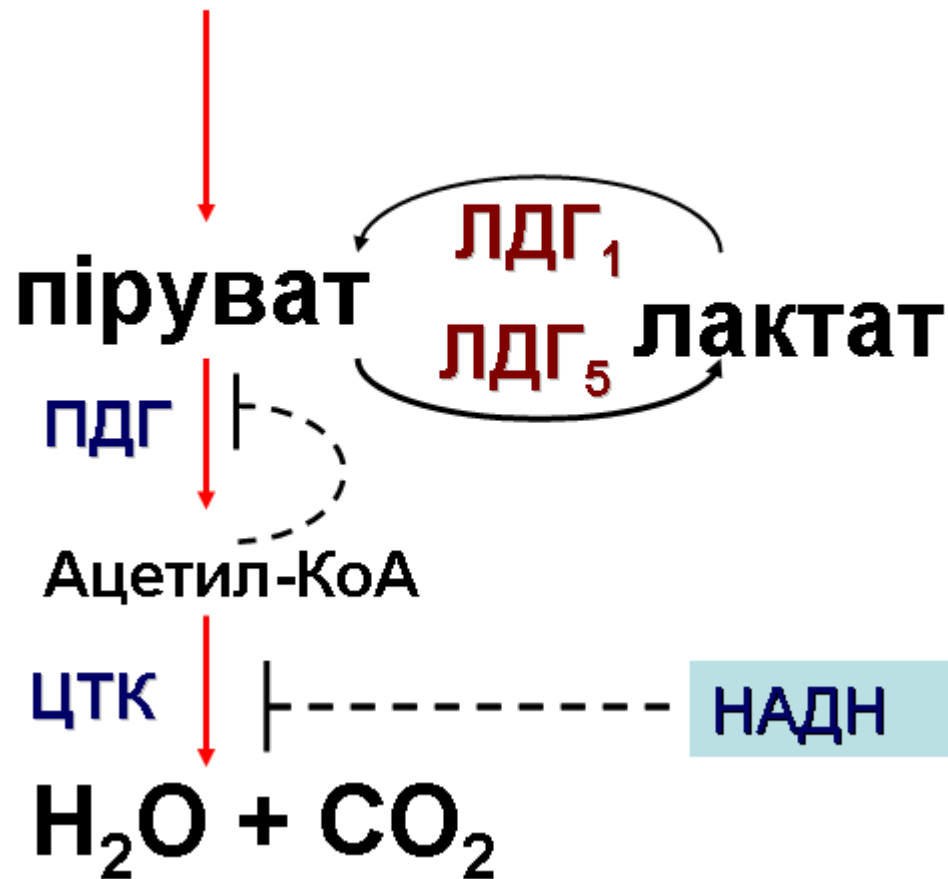
Малат-аспартатна човникова система

Ефект Пастера

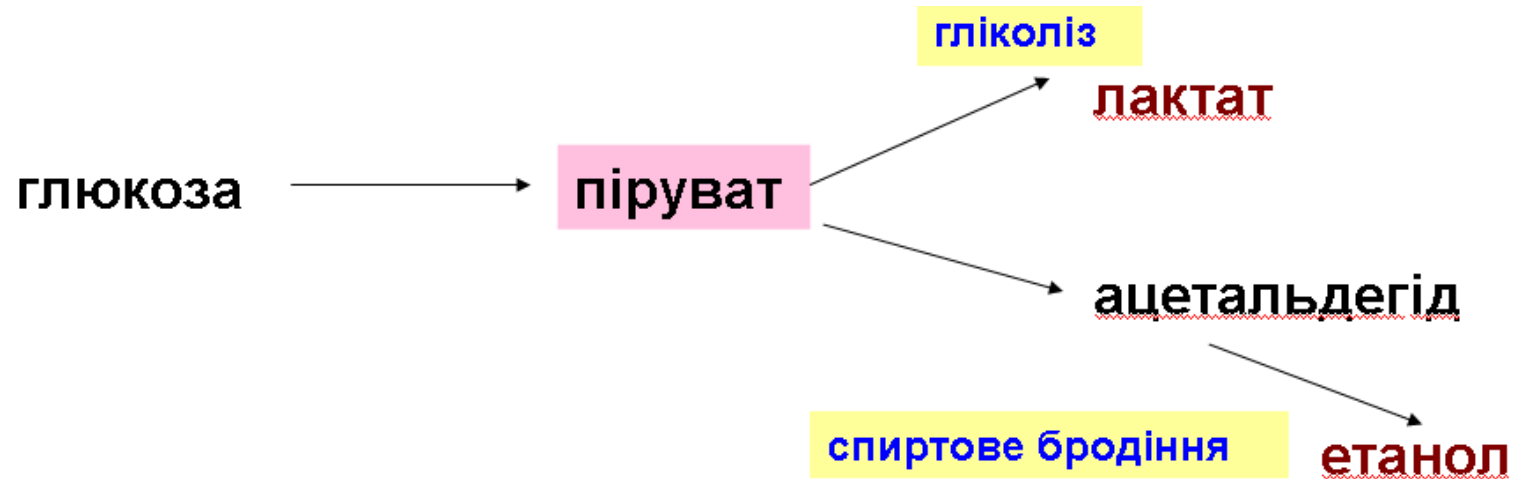

глюкоза

Тільки в присутності O₂

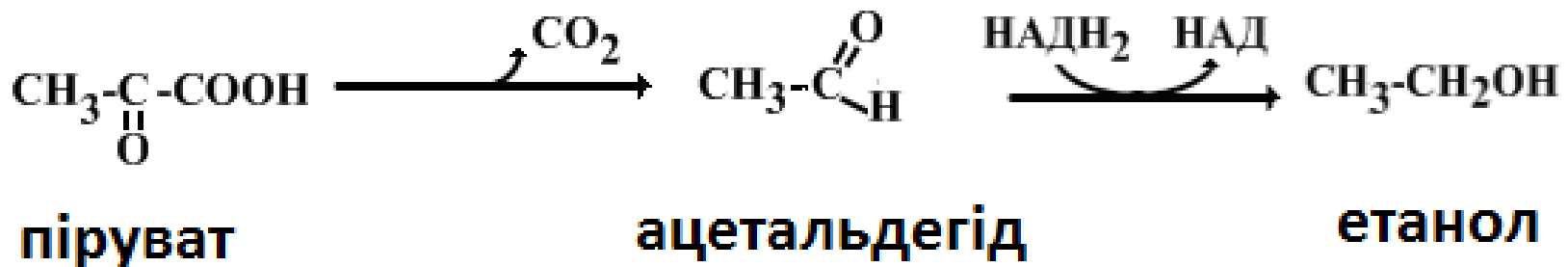
Спиртове бродіння – розпад глюкози до 2 молекул етанолу

Проходить тільки у мікроорганізмів!!!

піруватдекарбоксилаза

алькогольдегідрогеназа

Патологія гліколізу

 Дефект піруваткінази → гемоліз еритроцитів

 Гіпоксія → лактоацидоз

 Рак → висока активність гліколізу

 М'язова “крепатура”

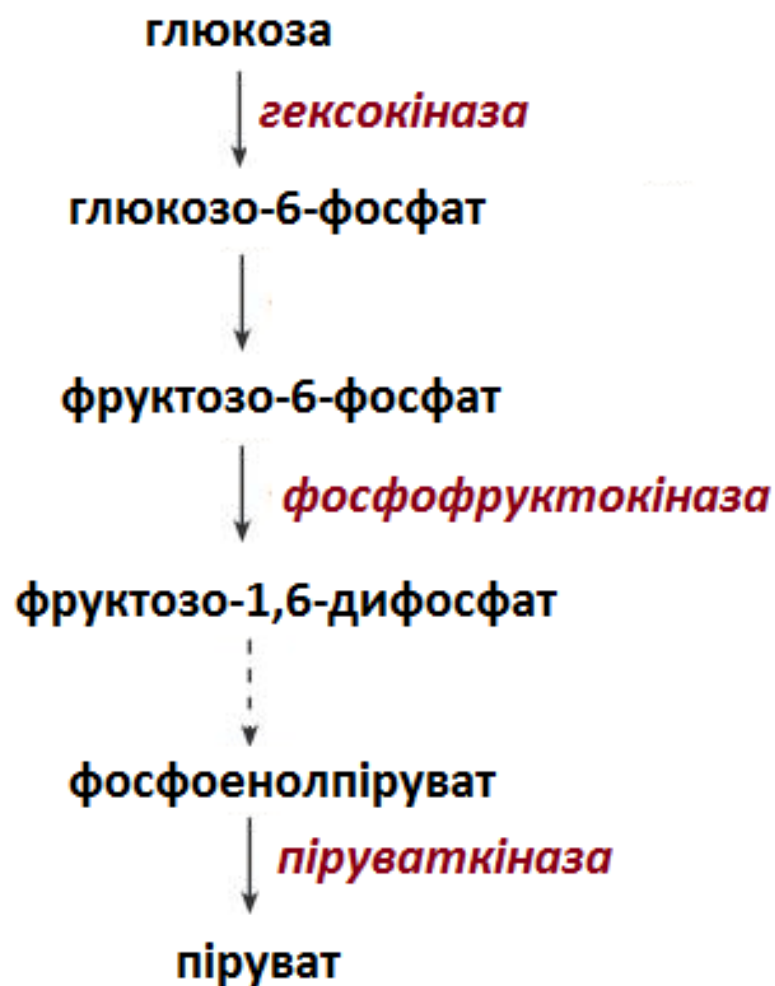
Глюконеогенез - синтез глюкози із речовин неуглеводної природи

Субстрати –

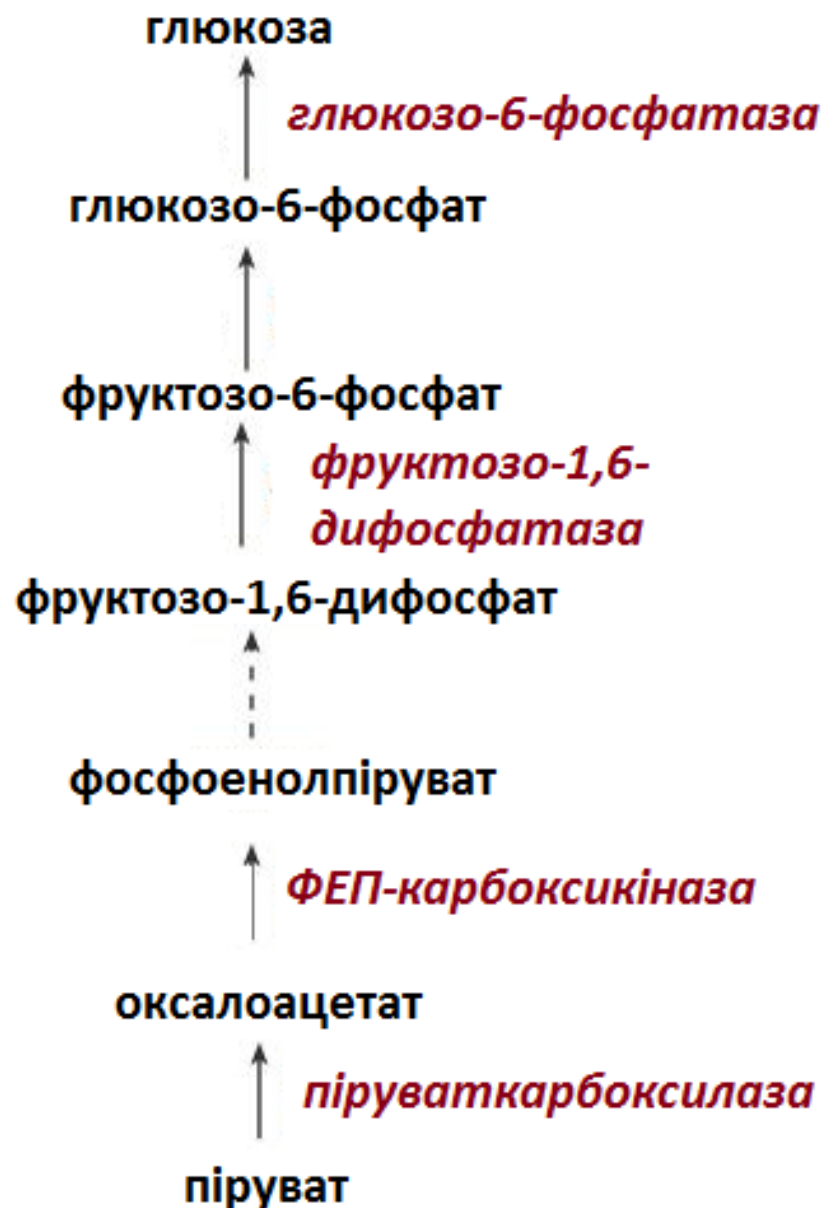
- лактат, піруват
- глюкогенні амінокислоти
- ацетон
- гліцерол

Локалізація – печінка (90%), кірковий шар нирок, слизова тонкої кишки

Гліколіз

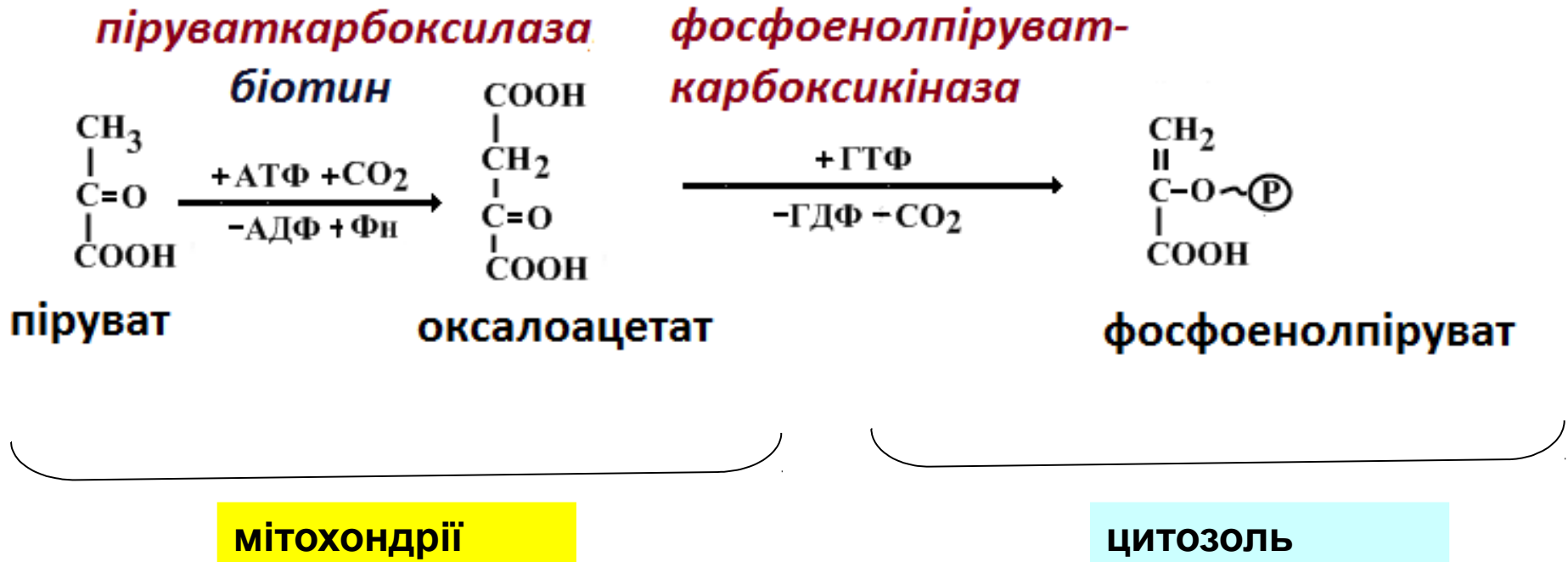

Глюконеогенез

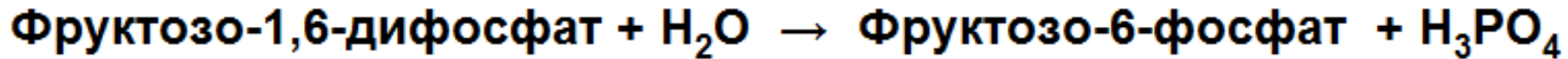
Шунтові реакції глюконеогенезу – долають 3 необоротні (кіназні) реакції гліколізу

1. Синтез фосфоенолпірувату в 2 етапи (через оксалоацетат)

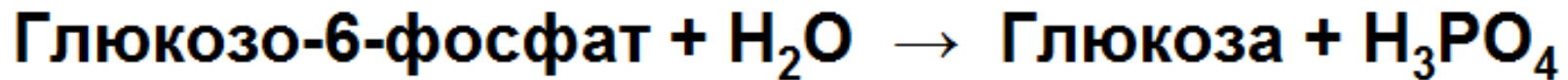
2. Шунт фосфофруктокіназної реакції

фруктозо-1,6-дифосфатаза

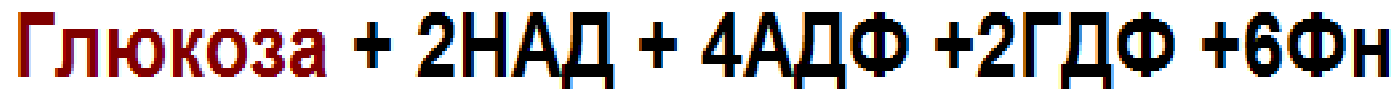
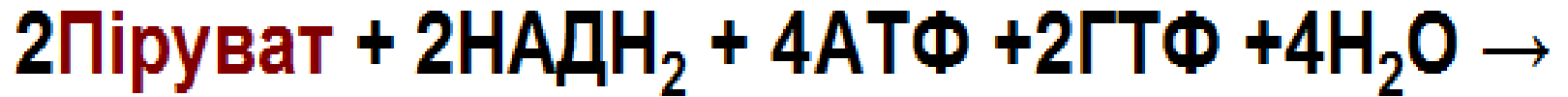
3. Шунт гексокіназної реакції

глюкозо-6-фосфатаза

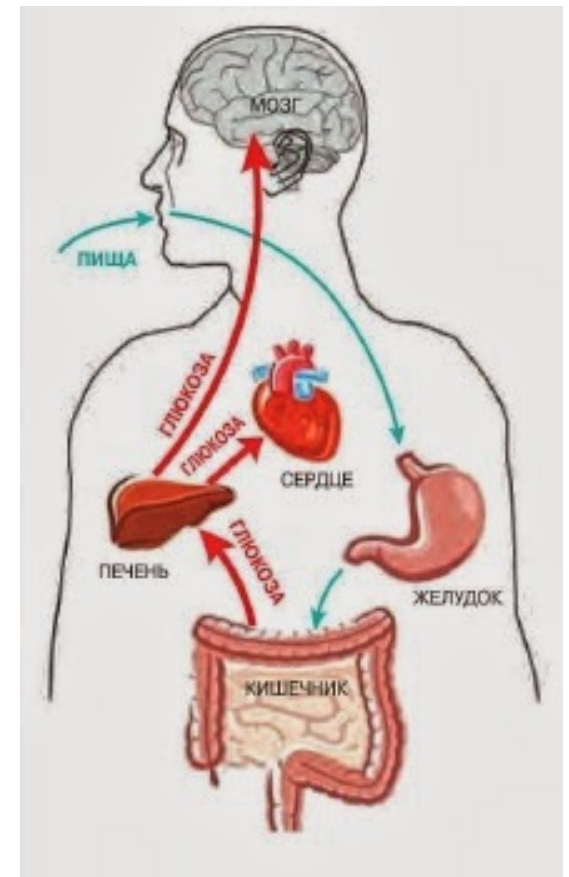

Глюкозо-6-фосфатаза є лише в гепатоцитах, епітелії тонкої кишки, корі наднирників !!!

Сумарне рівняння глюконеогенезу

*За добу синтезується до
80-100 г глюкози*

**Регуляторні ферменти
глюконеогенезу:
піруваткарбоксилаза
фруктозо-1,6-дифосфатаза**

Інгібітори

Інсулін

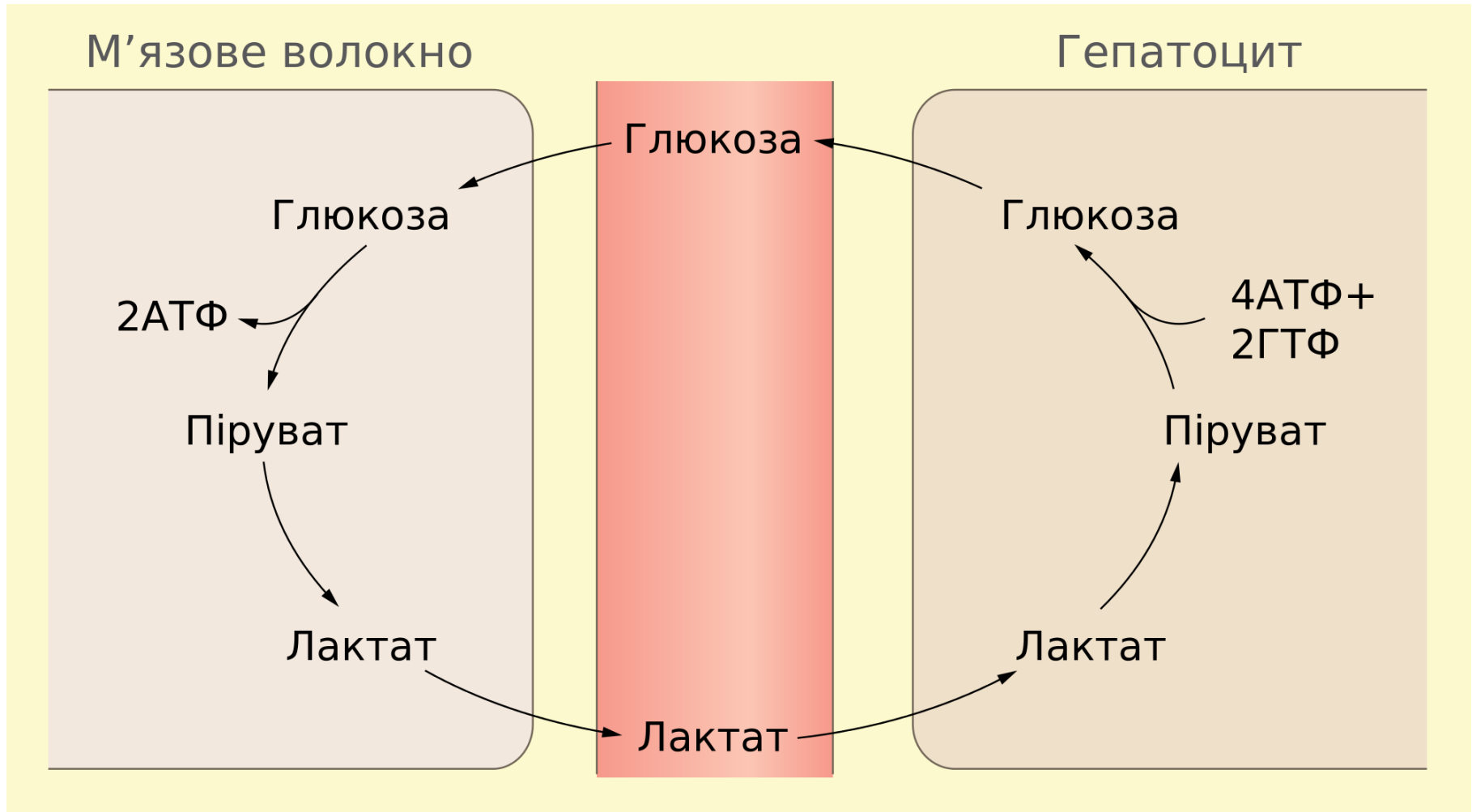
Активатори

Ацетил-КоА, АТФ

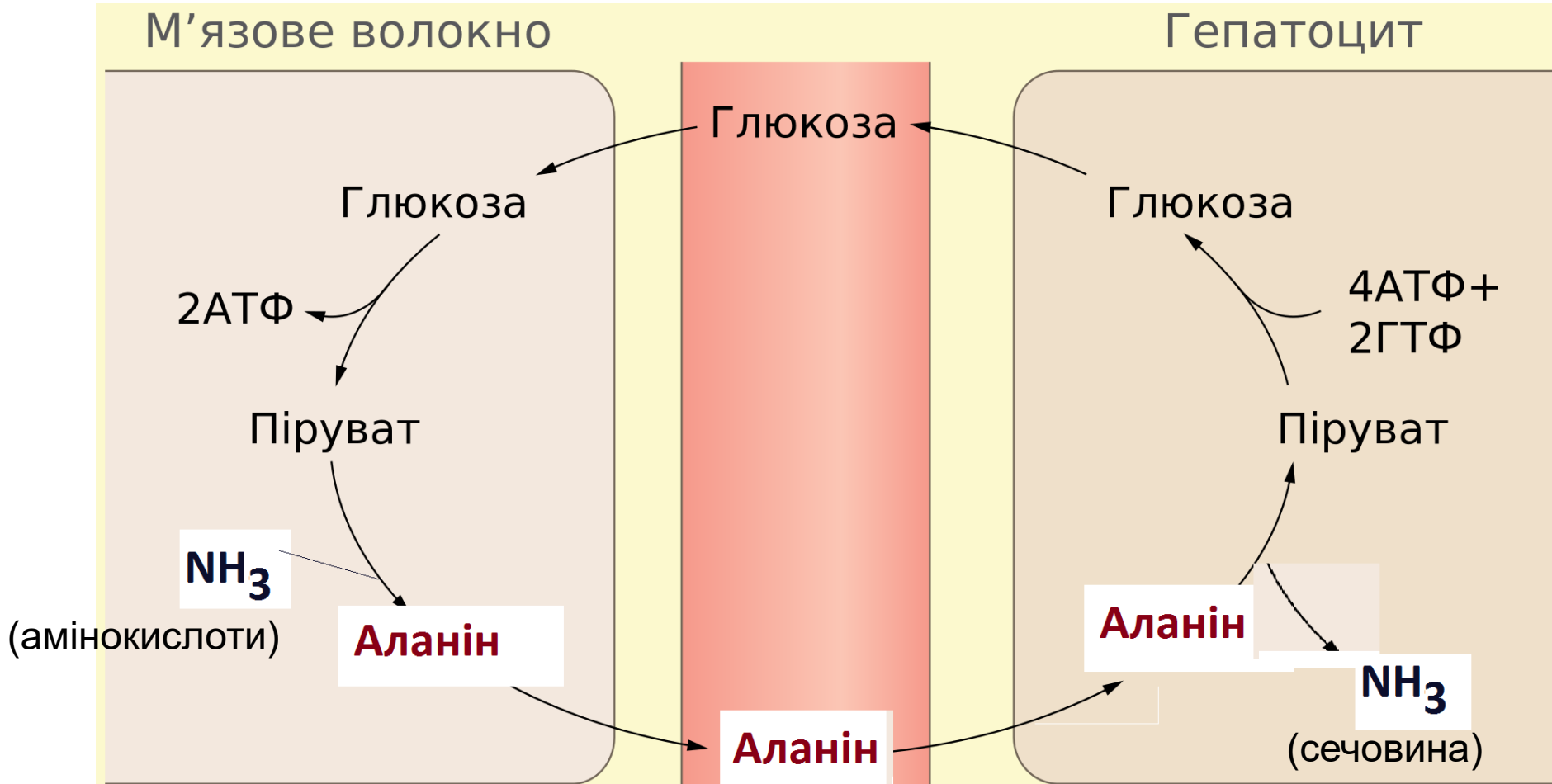
Глюкокортикоїди

Глюкагон

Глюкозо-лактатний цикл Корі

Глюкозо-аланіновий цикл

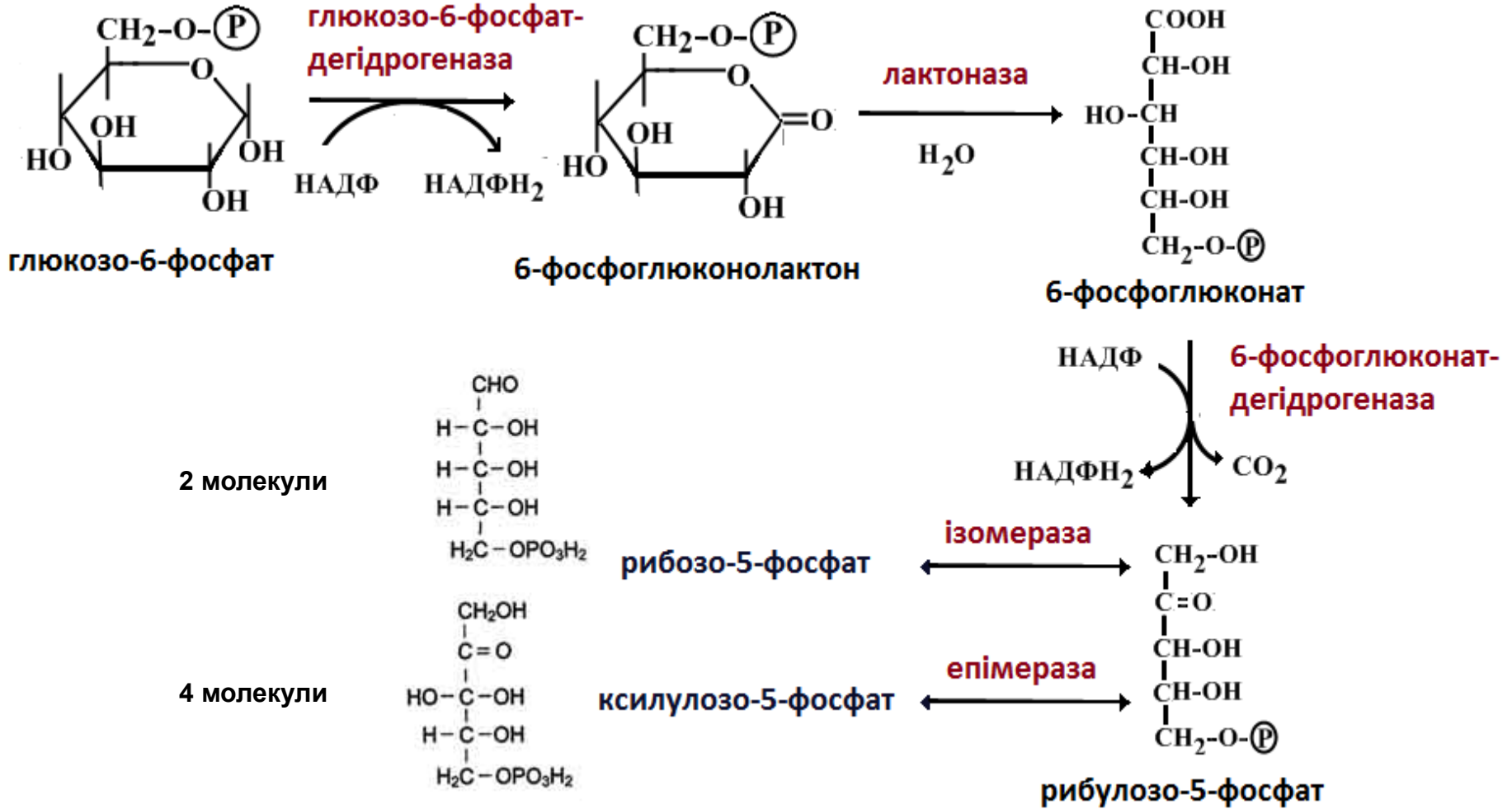
Пентозофосфатний шлях –
альтернативний шлях окиснення
глюкози, що супроводжується
утворенням фосфопентоз та НАДФН

Локалізація - цитозоль
еритроцити, печінка, жирова тканина
кора наднирників

*цикл Варбурга-Дікенса-Ліпмана-Енгельгардта
апотомічний шлях розпаду глюкози
пряме окиснення глюкози
гексозомонофосфатний шунт*

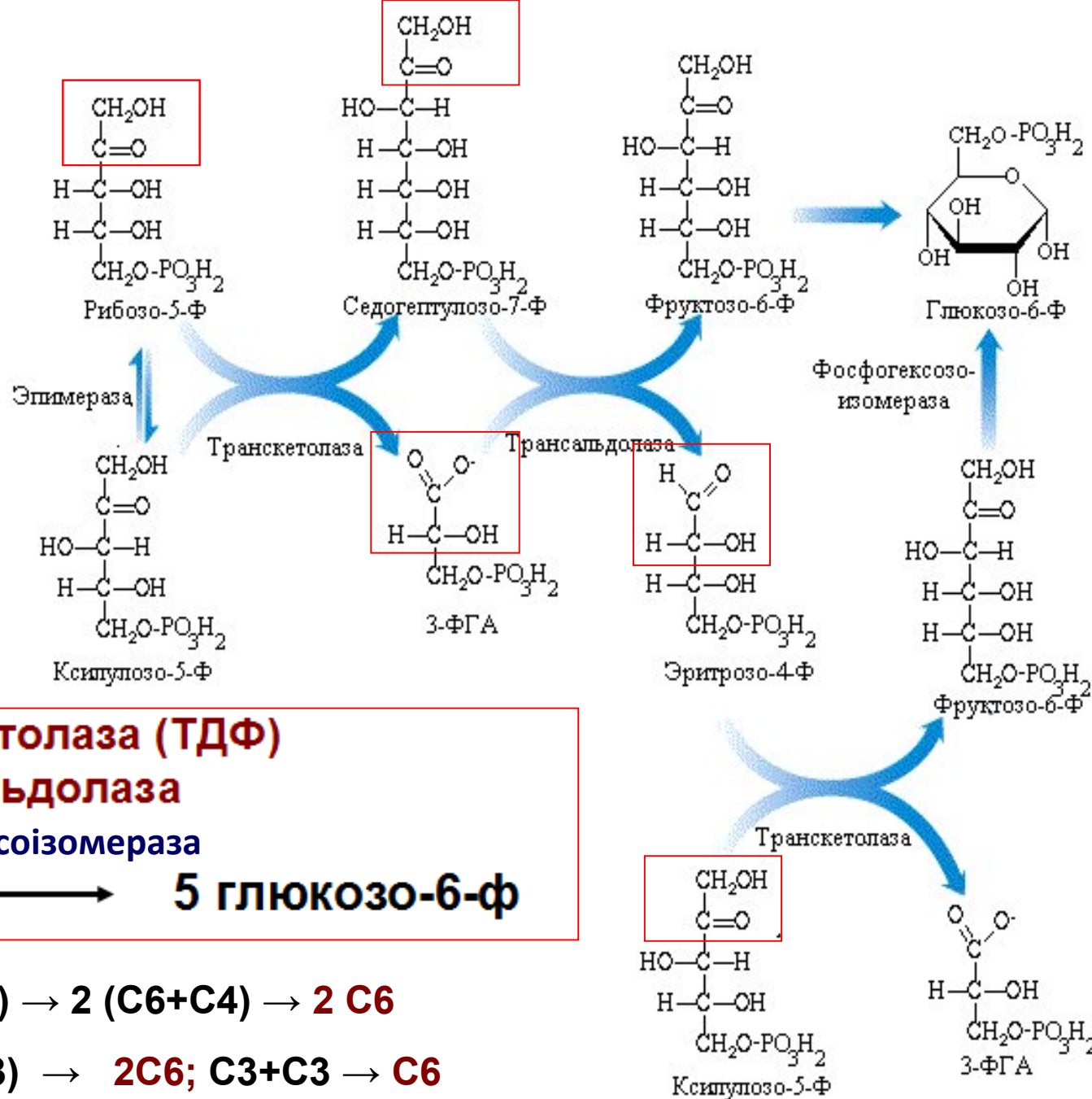
1

Окиснювальна стадія ПФШ

2

стадія ізомерних перетворень

транскетолаза (ТДФ)

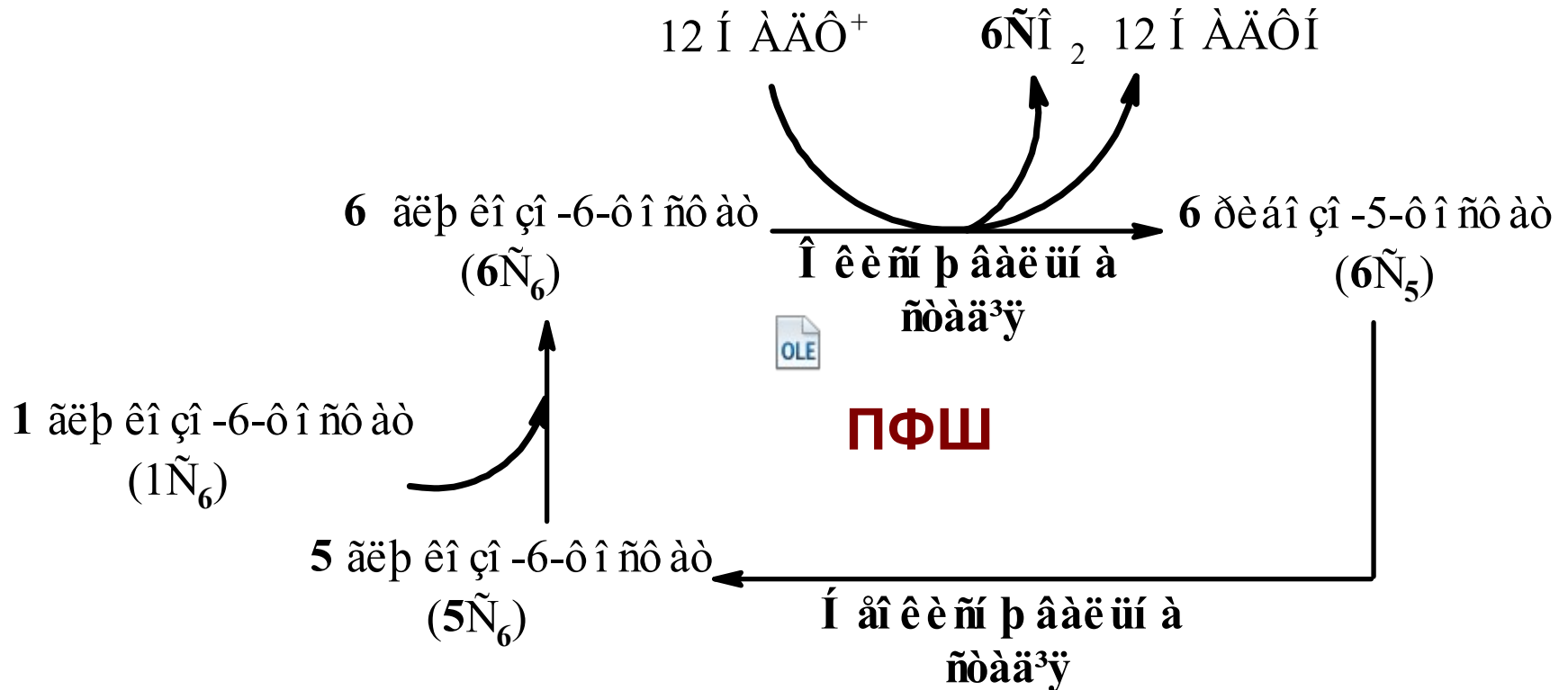
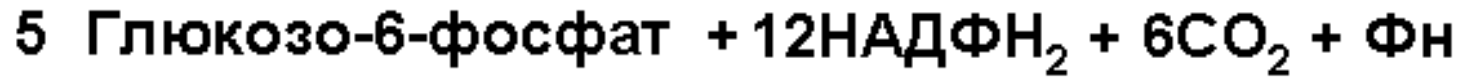
трансальдолаза

фосфогексоізомераза

6 рибозо-5-ф → 5 глюкозо-6-ф

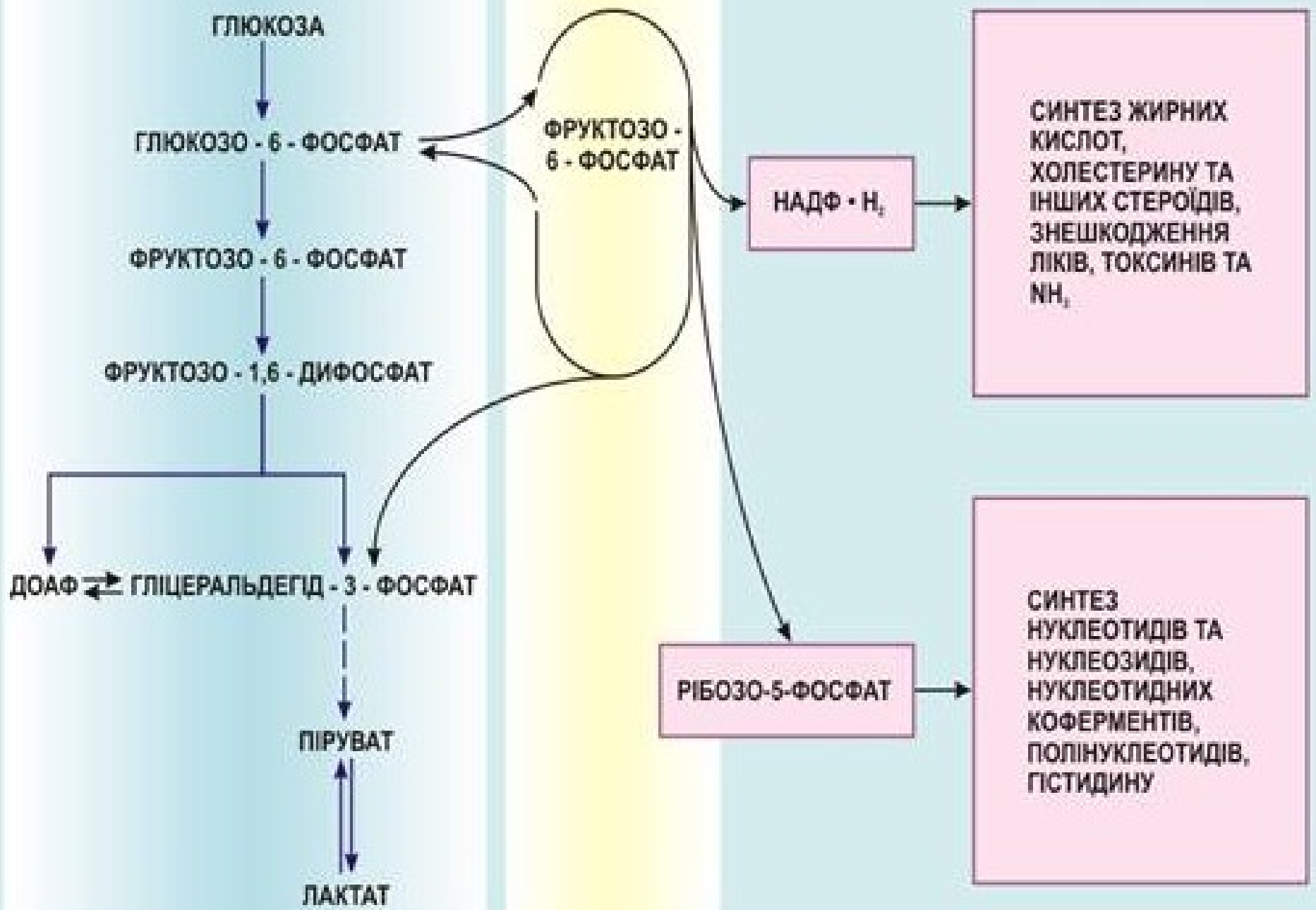
2(C5+C5) → 2(C7+C3) → 2 (C6+C4) → 2 C6

2(C5+C4) → 2(C6+C3) → 2C6; C3+C3 → C6

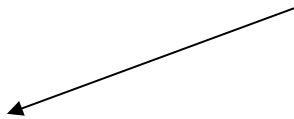

ГЛІКОЛІЗ

ПФЦ

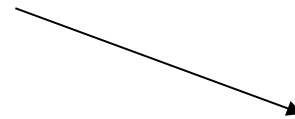
**Регуляторні ферменти ПФШ:
глюкозо-6-фосфатдегідрогеназа
6-фосфоглюконатдегідрогеназа**

Інгібітори

НАДФН₂

Глюкагон

Активатори

НАДФ

Інсулін

Фавізм - хвороба зчеплена з Х-хромосомою

Дефіцит глюкозо-6-фосфатдегідрогенази →

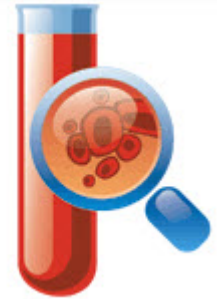
гемоліз еритроцитів, що викликають

💣 **кінські боби (*Vicia faba*)**

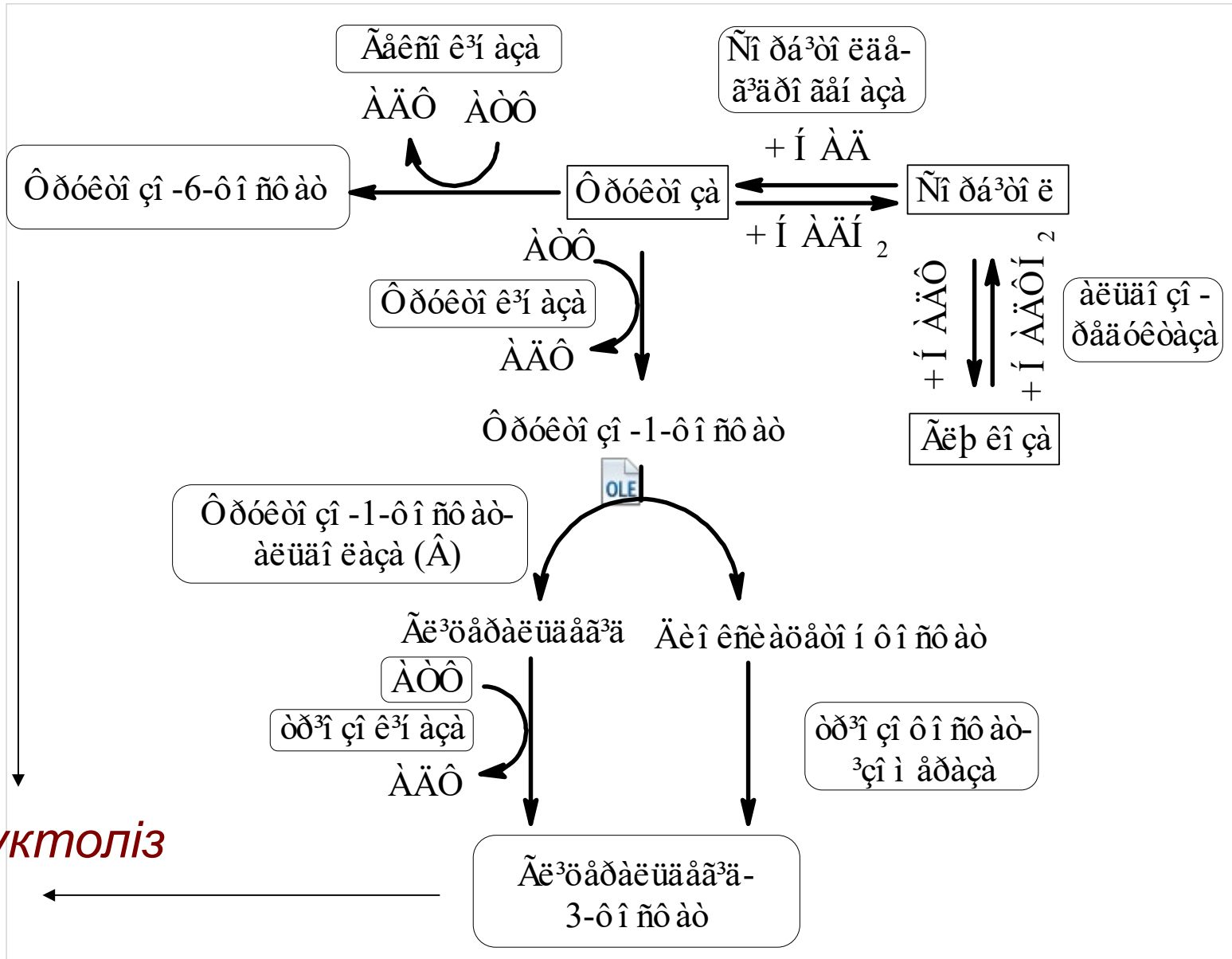
💣 **протималярійні**

(примахин),

сульфаніламід

Метаболізм фруктози

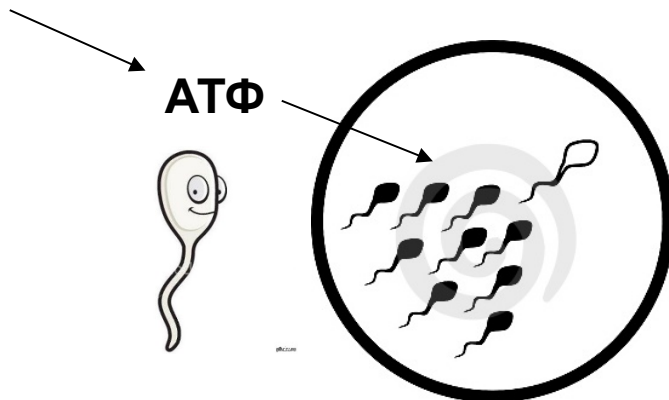
фруктоліз

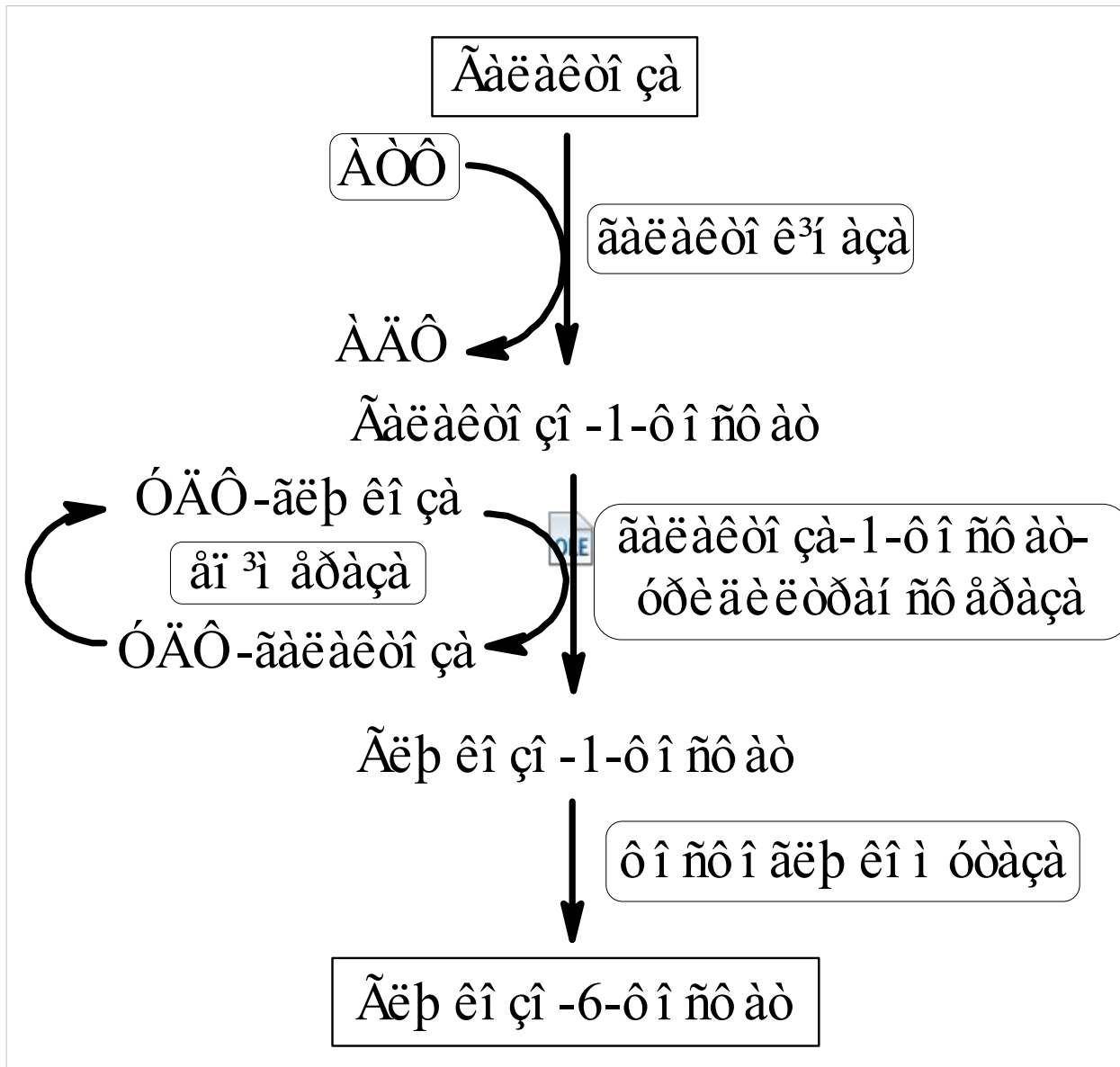
Патологія обміну фруктози

- **непереносимість фруктози - дефіцит фруктозо-1-фосфатальдолази** (альдолази В) → ↑ фруктозо-1-фосфату → **гіпоглікемія натще** (блокує фосфороліз глікогену)
- **фруктоземія - дефіцит фруктокінази**

Фруктоза

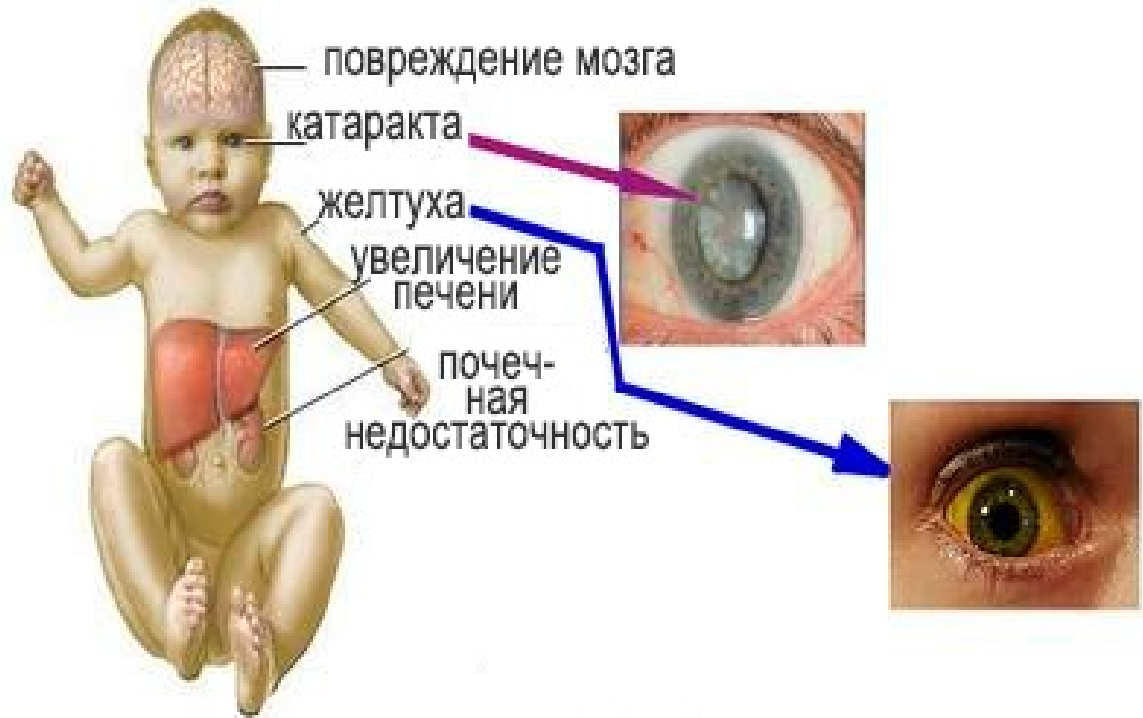

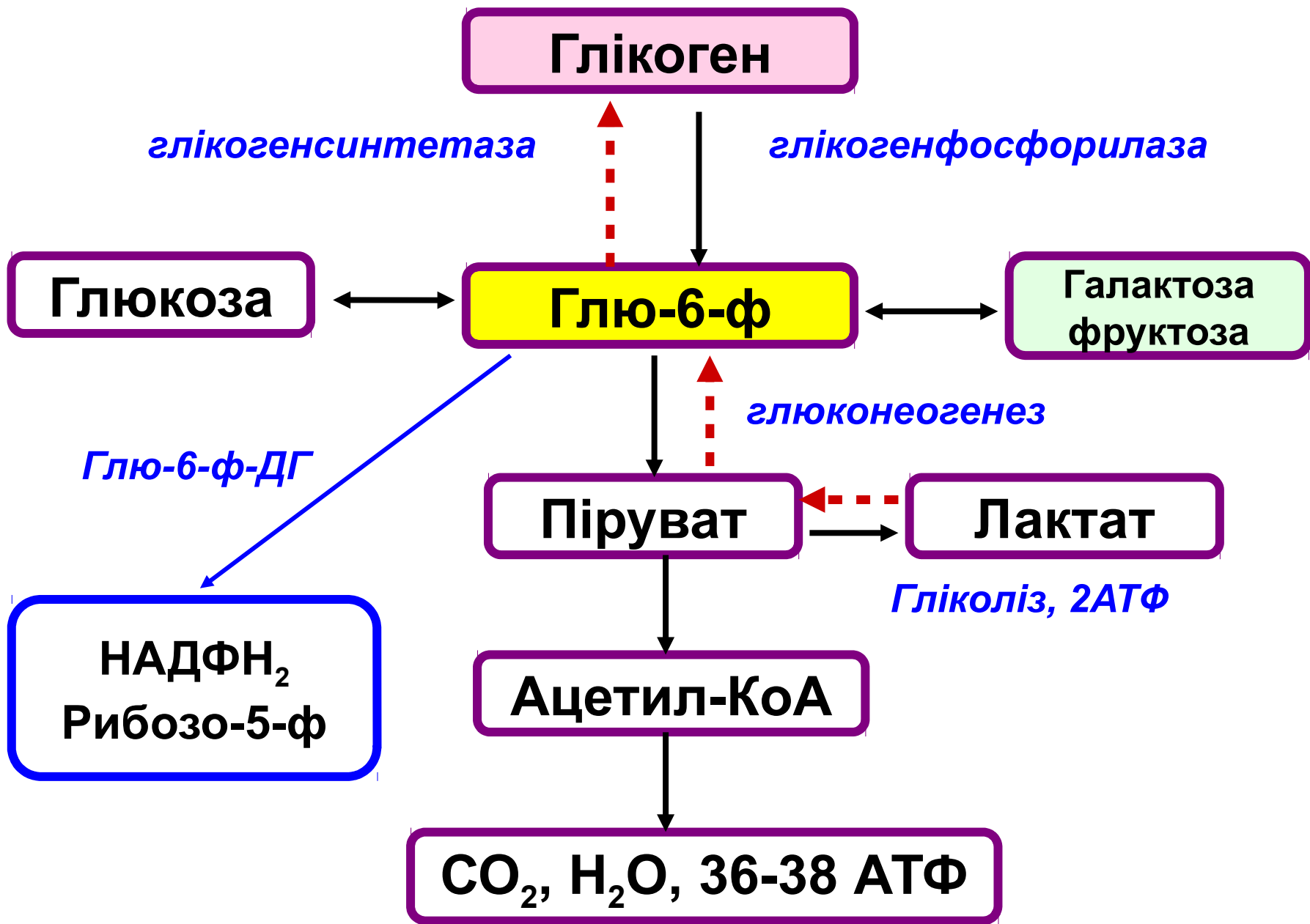
Метаболізм галактози

Галактоземія – дефіцит галактозо-1-фосфатуридилтрансферази.

- ↑ рівня галактози в крові, катаракта, ураження печінки, головного мозку

Дякую за увагу!